

Briuselis, 2024 m. sausio 26 d.
(OR. en)

5788/24

Tarpinstitucinė byla:
2024/0012(NLE)

POLCOM 26
COMER 17
RELEX 97
DUAL USE 10
RECH 28
ENER 36
ENV 84

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2024 m. sausio 25 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2024) 26 final
Dalykas:	Pasiūlymas TARYBOS REKOMENDACIJA dėl mokslinių tyrimų saugumo didinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2024) 26 final.

Pridedama: COM(2024) 26 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 01 24
COM(2024) 26 final

2024/0012 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl mokslinių tyrimų saugumo didinimo

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai**

Kaip nurodyta 2023 m. birželio mėn. paskelbtoje Europos ekonominio saugumo strategijoje¹, visame pasaulyje padidėjusi geopolitinė įtampa ir priešiški ekonominiai veiksmai, kibernetiniai išpuoliai ir išpuoliai prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą, užsienio kišimasis ir dezinformacija atskleidė mūsų visuomenių, ekonomikos bei įmonių pažeidžiamumą ir joms kylančią riziką. Kai kuriais atvejais tapo aišku, kad Europa turėtų būti geriau pasirengusi atremti kintančią, naują ir kylančią riziką, kurią patiriame šiomis sudėtingesnėmis geopolitinėmis aplinkybėmis.

Šiomis aplinkybėmis ypatingos svarbos ir dvejopo naudojimo technologijoms tenka esminis vaidmuo, nes kai kurie mūsų konkurentai besiformuojančias ir perversmines technologijas naudoja tam, kad sustiprintų savo politinę, ekonominę ir karinę padėtį. Todėl Europos moksliniai tyrimai ir inovacijos gali tapti piktavališkos įtakos objektu ir jais gali būti netinkamai naudojamosi pažeidžiant mūsų etikos normas arba taip, kad tai paveiktų mūsų saugumą.

Ypač pažeidžiamas, dėl jam būdingo atvirumo ir tarptautinimo, yra mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius. Todėl, siekiant visoje Europoje padidinti mokslinių tyrimų saugumą mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriuje, reikia taikyti prie konkrečių aplinkybių pritaikytą požiūrį, tvirtai pagrįstą akademinę laisvę ir institucinę autonomiją – moksliniams tyrimams ir inovacijoms svarbiais principais.

Aukštojo mokslo įstaigos ir mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos turi orientotis vis sudėtingesnėje ir įtemptoje tarptautinėje aplinkoje. ES privalo joms padėti atsakingai ir saugiai įveikti šį kelią, visapusiškai gerbiant akademinę laisvę ir išlaikant institucinę autonomiją.

Siūlomoje Tarybos rekomendacijoje ši problema pirmą kartą bendrai apibrėžta ir bendrai suvoktas jos skubumas. Joje pateikiamos politinės gairės, kaip galėtų atrodyti veiksmingas politinis atsakas, kartu atsižvelgiant į tai, kad didelė dalis darbo mokslinių tyrimų saugumo srityje yra susijusi su pilkosiomis zonomis, į kurias patenkančios tam tikros tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje formos gali būti nedraudžiamos, tačiau yra nepageidaujamos, nes kelia pavojų Sąjungos ir jos valstybių narių saugumui arba yra neetiškos.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Europos ekonominio saugumo strategija grindžiama trijų ramsčių požiūriu: ES ekonominės bazės ir konkurencingumo skatinimu, apsauga nuo rizikos ekonominiam saugumui ir partnerystė su kuo platesniu šalių ratu, siekiant spręsti bendrus susirūpinimą keliančius klausimus ir apsaugoti interesus. Siekiama sukurti sistemą, pagal kurią ES, nacionaliniu ir verslo subjektų lygmenimis kylanti rizika ekonominiam saugumui būtų patikimai vertinama ir valdoma, bet kartu būtų išsaugotas kuo didesnis ekonomikos dinamiškumas.

Strategijoje Komisija išipareigojo pasiūlyti priemonių, kuriomis būtų didinamas mokslinių tyrimų saugumas, užtikrinant sistemingą ir griežtą esamų priemonių vykdymą ir nustatant bei šalinant likusias spragas, kartu išsaugant inovacijų ekosistemos atvirumą. Pasiūlymu dėl

¹ 2023 m. birželio 20 d. bendras Komisijos ir vyriausiojo įgaliotinio komunikatas dėl Europos ekonominio saugumo strategijos, JOIN(2023)20 ([nuoroda](#)).

Tarybos rekomendacijos šis įsipareigojimas įgyvendinamas suformuluojant pagrindinius atsakingo tarptautinimo principus ir pagrindinius nacionalinio ir sektorių lygmens politikos veiksmus siekiant padidinti mokslinių tyrimų saugumą ir išdėstant ES lygmens iniciatyvas, kuriomis remiamos valstybių narių ir sektoriaus pastangos.

Pasiūlymas dėl rekomendacijos papildo nuo 2021 m. gegužės mėn., kai Komisija paskelbė komunikatą dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas², vykdomą darbą, ir yra juo grindžiamas. Tame komunikate Komisija pateikė strategiją, kuria siekiama išlaikyti tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje atvirumą, ir kartu, vadovaujantis pagrindinėmis vertybėmis, skatinti užtikrinti vienodas sąlygas ir abipusiškumą.

2021 m. rugsėjo mėn. Tarybos išvadose dėl pasaulinio požiūrio Taryba suteikė įgaliojimus kovoti su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas³. Tuo remiantis imtasi svarbių tolesnių iniciatyvų, visų pirma 2022 m. sausio mėn. Komisija priėmė tarnybų darbinį dokumentą dėl kovos su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas⁴. Valstybės narės ir mokslinių tyrimų ir inovacijų suinteresuotieji subjektai remiasi šiuo dokumentu aptardami mokslinių tyrimų saugumą ir iš jo semiasi įkvėpimo rengdami savo konkretiems poreikiams pritaikytas gaires ir priemones. Europos Parlamentas šį dokumentą palankiai įvertino savo 2022 m. balandžio 6 d. rezoliucijoje dėl pasaulinio požiūrio⁵. Komisija taip pat sudarė palankesnes sąlygas valstybių narių tarpusavio mokymuisi vykdydama tarpusavio mokymosi veiklą ir kuria vieno langelio principu veikiančią internetinę sistemą, kurioje bus kaupiami visi susiję mokslinių tyrimų saugumo dokumentai, ataskaitos ir priemonės.

Be to, 2023 m. gegužės mėn. Konkurencingumo tarybos posėdyje įvyko politiniai debatai tema „Žinių saugumas ir atsakingas tarptautinimas“, kuriuose pateikta neįkainojamų įžvalgų ir rekomendacijų dėl pasiūlymo.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Siūloma rekomendacija yra išsamaus priemonių rinkinio, kuriuo atsižvelgiama į 2023 m. birželio 20 d. Europos ekonominio saugumo strategiją, dalis. Todėl pasiūlymas yra bendrų pastangų apskritai didinti ES ekonominį saugumą pagrindas. 2023 m. spalio 3 d. Komisija priėmė rekomendaciją, kurioje nustatė ES ekonominiam saugumui svarbias technologijų sritis, kad valstybės narės galėtų toliau vertinti riziką⁶. Šio rizikos vertinimo rezultatais būtų galima remtis įgyvendinant kitas Europos ekonominio saugumo strategijos priemones, be kita ko, mokslinių tyrimų saugumo didinimo priemones. Bus atsižvelgta į viešas konsultacijas, pradėtas paskelbus Baltąją knygą dėl investicijų į užsienį, visų pirma dėl moksliniams tyrimams ir inovacijoms svarbių elementų.

Be to, siūloma rekomendacija papildo ir dera su keliomis kitomis ES iniciatyvomis, visų pirma:

² Komisijos komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija, COM(2021) 252, 2021 5 18 ([nuoroda](#)).

³ 2021 m. rugsėjo 28 d. Tarybos išvados dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas ([nuoroda](#)), visų pirma 3, 11 ir 23 punktai.

⁴ Europos Komisija, Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Tackling R&I foreign interference – Staff working document*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2022 m. ([nuoroda](#)).

⁵ 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas, P9_TA(2022)0112 ([nuoroda](#)).

⁶ Komisijos rekomendacija dėl ES ekonominiam saugumui itin svarbių technologijų sričių, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką, C(2023) 6689, 2023 10 3 ([nuoroda](#)).

- pagal ES saugumo sąjungos strategiją⁷ ir Saugumo ir gynybos strateginį kėlodį⁸ atliktu darbu kovojant su hibridinėmis grėsmėmis;
- Europos dvejopo naudojimo prekių ir technologijų eksporto už ES ribų taisyklėmis, nustatytomis ES eksporto kontrolės reglamente⁹. Siekdama padėti aukštojo mokslo įstaigoms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms, 2021 m. rugsėjo mėn. Komisija paskelbė rekomendaciją dėl mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų¹⁰;
- demokratijos gynimo dokumentų rinkiniu, kurį Komisija priėmė 2023 m. gruodžio mėn. prieš 2024 m. birželio mėn. vykšančius Europos Parlamento rinkimus. Dokumentų rinkiniu siekiama kovoti su užsienio kišimosi grėsmėmis didinant atstovavimo interesų grupėms veiklos skaidrumą, kartu skatinant pilietinį įsitraukimą ir piliečių dalyvavimą mūsų demokratinuose procesuose¹¹.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Iniciatyva priskiriama mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos politikos sričiai, kurioje ES ir jos valstybės narės dalijasi įgaliojimais pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 4 straipsnio 3 dalį. Siūloma Tarybos rekomendacija grindžiama SESV 182 straipsnio 5 dalimi kartu su SESV 292 straipsniu.

SESV 182 straipsnio 5 dalyje suteikiama galimybė papildyti daugiametėje pamatinėje programoje numatytas veiklos sritis, leidžiant Europos Parlamentui ir Tarybai, sprendžiant pagal įprastą teisėkūros procedūrą ir pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, patvirtinti priemones, reikalingas Europos mokslinių tyrimų erdvei įgyvendinti.

SESV 292 straipsnyje nustatytas teisinis pagrindas Tarybai priimti rekomendacijas remiantis Komisijos pasiūlymu.

Šia iniciatyva nesiūloma išplėsti ES reguliavimo įgaliojimų ar nustatyti valstybėms narėms kitų privalomų įpareigojimų. Valstybės narės, remdamosi savo nacionalinėmis aplinkybėmis, nuspręš, kaip jos įgyvendins šią Tarybos rekomendaciją.

• Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)

Šis pasiūlymas atitinka Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 5 straipsnio 3 dalyje nustatytą subsidiarumo principą.

Nors nacionalinės vyriausybės geriausiai gali užmegzti ryšius su savo universitetais ir kitomis mokslinius tyrimus atliekančiomis organizacijomis ir padėti jiems imtis reikiamų priemonių, siekiant užtikrinti tinkamą Europos mokslinių tyrimų erdvės veikimą ir sumažinti skirtumus, atsirandančius dėl skirtingų nacionalinių mokslinių tyrimų saugumo priemonių, būtinas ES lygmens bendradarbiavimas ir koordinavimas.

⁷ Komisijos komunikatas dėl ES saugumo sąjungos strategijos, COM(2020) 605, 2020 7 24 ([nuoroda](#)).

⁸ ES Taryba. Saugumo ir gynybos strateginis kėlodis, ST 7371/22, 2022 3 21 ([nuoroda](#)).

⁹ Reglamentas (ES) 2021/821, nustatantis Sąjungos dvejopo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą ([nuoroda](#)).

¹⁰ Komisijos rekomendacija dėl mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejopo naudojimo prekės, kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų [...], 2021/1700, 2021 9 15 ([nuoroda](#)).

¹¹ Komisijos komunikatas dėl demokratijos gynimo, COM(2023) 630, 2023 12 12 ([nuoroda](#)).

Šiuo metu rizika visoje ES suvokiama nevienodai. Vis daugiau valstybių narių ir MTI subjektų kuria ir diegia specialias apsaugos priemones, tačiau dar yra valstybių narių ir MTI subjektų, kurie nesuvokia šios problemos, todėl atsiranda pažeidžiamumas, kuriuo gali būti lengvai pasinaudota. Todėl labai svarbu, kad visoje ES būtų užtikrintas būtinas nuoseklumas šiuo klausimu.

- **Proporcingumo principas**

Šis pasiūlymas atitinka ES sutarties 5 straipsnio 4 dalyje nustatytą proporcingumo principą. Nei šios siūlomos Tarybos rekomendacijos turiniu, nei forma neviršijama to, kas būtina siekiant tikslo užtikrinti būtiną nuoseklumą visoje ES.

Šios iniciatyvos teisinis statusas turėtų užtikrinti valstybių narių atsakomybę ir pritarimą. Kartu daugiausia turėtų būti remiamasi MTI sektoriaus savivaldos principu, atsižvelgiant į akademinę laisvę ir institucinę autonomiją.

Rekomendacija padeda valstybėms narėms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms parengti ir įgyvendinti veiksmingą ir proporcingą politiką ir priemones. Ja pabrėžiama tarptautinio bendradarbiavimo ir atvirumo svarba laikantis principo „atvira – kiek įmanoma, uždara – kiek būtina“. Taip pat parodoma, kokias rizikos valdymo priemones būtų galima įdiegti, visapusiškai gerbiant akademinę laisvę ir institucinę autonomiją, kartu vengiant diskriminacijos ir stigmatizacijos.

- **Priemonės pasirinkimas**

Siūlomoje Tarybos rekomendacijoje valstybėms narėms pateikiamos gairės, kaip veiksmingai nustatyti ir šalinti mokslinių tyrimų saugumui kylančią riziką. Joje rekomenduojama valstybėms narėms remti savo mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorių imantis tinkamų veiksmų informuotumui ir atsparumui didinti. Remiantis tarnybų darbinio dokumentu dėl kovos su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas, Tarybos rekomendacija būtų užtikrinta, kad visos valstybės narės aktyviai dalyvautų ir įsipareigotų politiniu lygmeniu.

Kitu atveju būtų galima apsvarstyti galimybę parengti Komisijos rekomendaciją ar komunikatą. Kalbant apie turinį, jis iš esmės galėtų apimti tuos pačius klausimus kaip ir Tarybos rekomendacija. Tačiau šioms priemonėms būdinga tai, kad valstybės narės jose aktyviai nedalyvauja ir valstybių narių neįpareigoja. Nėra garantijos, kad adresatai pritaria siūlomam požiūriui ir skubumui.

Teisiškai privaloma iniciatyva, pavyzdžiui, direktyva ar reglamentas, kuriuo tarptautinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje reglamentuojamas taip, kad valstybės narės tinkamai nustatytų ir pašalintų riziką, užtikrintų teisinį nuoseklumą visoje Sąjungoje. Tačiau pagrindinis privalomo dokumento trūkumas šiomis konkrečiomis aplinkybėmis yra tas, kad būtų labai sunku jį parengti taip, kad būtų gerbiamas kompetencijos pasidalijimas tarp ES ir valstybių narių, taip pat akademinės laisvės ir institutinės autonomijos principai.

Dėl šių priežasčių pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos laikomas tinkama politikos priemone nagrinėjamiems klausimams spręsti.

3. *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Netaikoma.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Siūloma Tarybos rekomendacija grindžiama 2022 m. sausio mėn. Komisijos tarnybų darbinio dokumentu dėl kovos su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas. 2023 m. vyko kovos su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas tarpusavio mokymosi pratybos – ekspertai iš 13 valstybių narių keitėsi nacionaline patirtimi ir ekspertinėmis žiniomis. Be to, per ES žinių apie Kiniją tinklą (EUKNOC) buvo surengti trys specialūs susitikimai mokslinių tyrimų saugumo klausimais su valstybių narių ekspertais.

Rengiant pasiūlymą taip pat remtasi kvietimu teikti informaciją, kuris nuo 2023 m. gruodžio 6 d. iki 2024 m. sausio 3 d. buvo atviras visuomenės atsiliepimams tinklalapyje „Išsakykite savo nuomonę“. Komisija gavo 56 atsiliepimus, beveik 40 proc. iš akademinių ar mokslo tiriamųjų įstaigų. Be kvietimo teikti informaciją, 2023 m. gruodžio 15 d. įvyko tikslinis konsultacinis susitikimas, kuriame dalyvavo pagrindinių ES lygmens mokslinių tyrimų ir inovacijų srities suinteresuotųjų subjektų organizacijų atstovai.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Be konsultacijų metu gautos informacijos, pasiūlymas grindžiamas pastaraisiais metais surinktais išsamiais įrodymais, ataskaitomis ir tyrimais. Pagrindiniai įrodymų šaltiniai yra didelis ir vis didėjantis valstybių narių ir sektorių organizacijų parengtų rekomendacinių dokumentų dėl mokslinių tyrimų saugumo rinkinys¹², taip pat ekspertų grupių, suinteresuotųjų subjektų organizacijų ir patariamųjų tarybų ataskaitos šiuo klausimu.

Taip pat buvo tinkamai atsižvelgta į mokslinių tyrimų saugumo politiką, kurią kai kurie mūsų tarptautiniai partneriai įgyvendino pastaraisiais metais, taip pat ją įgyvendinant įgytas išvalgas ir patirtį. Tai apima tokių šalių, kaip Jungtinės Valstijos, Jungtinė Karalystė, Australija ir Kanada, politiką¹³. Vykstant daugiašaliam dialogui dėl vertybių ir principų¹⁴, 2023 m. gruodžio mėn. įvyko praktinis seminaras mokslinių tyrimų saugumo klausimais, kuriame aktyviai dalyvavo tarptautiniai partneriai.

- **Poveikio vertinimas**

Poveikio vertinimas nebuvo atliktas, atsižvelgiant į tai, kad veikla papildomos valstybių narių iniciatyvos, ir į tai, kad siūloma veikla yra neprivalinga ir savanoriška.

Rekomendacijos poveikis iš esmės priklauso nuo valstybių narių ir sektoriaus organizacijų įsipareigojimo ir pasirengimo veikti, todėl neįmanoma jo iš anksto įvertinti. Jei Taryba priims pasiūlymą, o valstybės narės įsipareigos įgyvendinti jo rekomendacijas padedant sektoriui, pasiūlymas turėtų padėti sustiprinti mokslinius tyrimus didinant informuotumą ir atsparumą visoje Europoje.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Pasiūlymas nesusijęs su Komisijos REFIT teisėkūros supaprastinimo programa. Vis dėlto dedamos visos pastangos siekiant veiksmingai panaudoti ribotus išteklius, be kita ko, naudojantis esamomis Europos mokslinių tyrimų erdvės valdymo struktūromis ir kliaujantis esamomis ataskaitų teikimo struktūromis. Be to, siūlomoje rekomendacijoje pabrėžiama, kad

¹² Žr., pavyzdžiui, Komisijos prašymu DLR-PT surinktą anotuotą saugaus ir sėkmingo bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje gairių rinkinį (2022 m.) ([nuoroda](#)).

¹³ Daugiau informacijos galima rasti, pavyzdžiui, šių šalių interneto svetainėse: JAV ([nuoroda](#)), Jungtinės Karalystės ([nuoroda](#)), Australijos ([nuoroda](#)) ir Kanados ([nuoroda](#)).

¹⁴ Daugiau informacijos apie daugiašalį dialogą vertybių ir principų klausimais galima rasti čia: [nuoroda](#).

nustatant apsaugos priemones turėtų būti vengiama nereikalingos administracinės naštos sektoriui ir kad finansuojant mokslinius tyrimus neturėtų būti nepagrįstai vėlinamas laikas iki dotacijos suteikimo.

- **Pagrindinės teisės**

Vienas iš pagrindinių pasiūlymo tikslų – padėti valstybėms narėms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms užtikrinti, kad tarptautiniu bendradarbiavimu mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje nebūtų pažeidžiamos pagrindinės vertybės ir žmogaus teisės. Rekomendacija siekiama apsaugoti pagrindines akademines vertybes, visų pirma akademinę laisvę ir mokslinių tyrimų sąžiningumą.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Nors šiai iniciatyvai nereikės papildomų ES biudžeto lėšų, šioje rekomendacijoje numatytos priemonės padės sutelkti finansavimo šaltinius ES, nacionaliniu ir sektoriaus lygmenimis.

Europos mokslinių tyrimų saugumo kompetencijos centrui, kurį Komisija ketina įsteigti, bus mobilizuotas esamas programos „Europos horizontas“ biudžetas. Kalbant apie organizacinę struktūrą, svarstomos kelios galimybės, kurias Komisija toliau išnagrinės atsižvelgdama į valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų funkcionalumo pageidavimus.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Siekiant padėti valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams įgyvendinti rekomendaciją, bus visapusiškai naudojamosi esamomis Europos mokslinių tyrimų erdvės valdymo struktūromis. Į mokslinių tyrimų saugumą turėtų būti atsižvelgta kitoje 2025–2027 m. Europos mokslinių tyrimų srities politikos darbotvarkėje, kuri šiuo metu rengiama palaikant dialogą su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais.

Komisijos ataskaitų teikimas bus grindžiamas kas dvejus metus jau teikiamomis ataskaitomis dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Kitą ataskaitą numatyta pateikti 2025 m. viduryje. Valstybės narės raginamos per 9 mėnesius nuo rekomendacijos priėmimo pateikti nacionalinius veiksmų planus, kuriuose būtų nurodyta, kaip jos ketina įgyvendinti šią rekomendaciją.

- **Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Bendras iniciatyvos tikslas – padėti valstybėms narėms, aukštojo mokslo įstaigoms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms – tiek viešosioms, tiek privačioms – mažinti mokslinių tyrimų saugumo riziką. Taip bus užtikrinta, kad mokslinių tyrimų, inovacijų ir aukštojo mokslo veikla ar jos rezultatai nebūtų netinkamai naudojami taip, kad tai paveiktų ES ir jos valstybių narių saugumą arba pažeidžiant mūsų etikos normas. Šiuo tikslu siūlomą Tarybos rekomendaciją sudaro toliau nurodyti skirsniai.

– Konstatuojamosiose dalyse nurodomas nagrinėjamas klausimas ir pasiūlymo politinės aplinkybės, tada paaiškinama jo taikymo sritis. Siūloma sąvokos „mokslinių tyrimų saugumas“ apibrėžtis, grindžiama pagrindiniais įvairių tarptautiniu mastu

vartojamų apibrėžčių elementais. Taip pat paaiškinama, kurioms organizacijoms ir suinteresuotiesiems subjektams rekomendacija visų pirma skirta.

- Tada siūlomi atsakingo tarptautinimo principai. Šie principai parengti taip, kad jais būtų galima remtis formuluojant ir rengiant bet kurio lygmens (ES, nacionalinio ar atskirų mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų) politikos atsaką į mokslinių tyrimų saugumo problemą. Principai grindžiami požiūriu, kurio laikomasi nacionalinėse ir sektorių gairėse dėl atsakingo tarptautinimo. Iš atsiliepimų į kvietimą teikti informaciją galima daryti išvadą, kad šie principai suinteresuotųjų subjektų bendruomenei akivaizdžiai priimtini.
- Tolesniame skirsnyje pateikiamos faktinės rekomendacijos valstybėms narėms. Jis padalytas į keturis poskirsnius. Pirmame poskirsnyje suformuluojama, ką valdžios institucijoms rekomenduojama daryti mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriaus atžvilgiu kuriant paramos struktūrą ir teikiant gaires. Antrame poskirsnyje aptariamas esminis nacionalinių finansavimo organizacijų vaidmuo didinant mokslinių tyrimų saugumą. Trečiajame poskirsnyje paaiškinama, ką valstybėms narėms rekomenduojama daryti siekiant padėti aukštojo mokslo įstaigoms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms nustatyti apsaugos priemonės ir politiką.
- Paskutiniame poskirsnyje nurodomi keli Komisijos rėmimo veiksmai ir iniciatyvos, kuriems įgyvendinti reikalinga valstybių narių pagalba.
- Paskutiniame skirsnyje nurodomi veiksmai, padedantys įgyvendinti rekomendaciją ir stebėti jos įgyvendinimą.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl mokslinių tyrimų saugumo didinimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnio pirmą ir antrą sakinį kartu su 182 straipsnio 5 dalimi,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) atvirumas, tarptautinis bendradarbiavimas ir akademinė laisvė yra pasaulinio lygio mokslinių tyrimų ir inovacijų pagrindas. Tačiau didėjant tarptautinei įtampai ir geopolitinei mokslinių tyrimų ir inovacijų svarbai, mūsų tyrėjai ir akademikai, bendradarbiaudami tarptautiniu mastu, vis dažniau susiduria su rizika mokslinių tyrimų saugumui, todėl Europos moksliniai tyrimai ir inovacijos tampa piktavališkos įtakos objektu ir jais netinkamai naudojamosi pažeidžiant mūsų etikos normas arba taip, kad tai paveiktų mūsų saugumą. Todėl labai svarbu, kad Europos aukštojo mokslo įstaigos ir mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos – tiek viešosios, tiek privačios – būtų remiamos ir joms būtų suteikti įgaliojimai mažinti šią riziką. Siekiant tarptautinį bendradarbiavimą išlaikyti atvirą ir saugų, reikalingos tikslios ir proporcingos apsaugos priemonės;
- (2) atviruoju mokslu užtikrinamas kuo didesnis mokslinių tyrimų prieinamumas ir tai yra naudinga pačiam mokslui, ekonomikai ir visai visuomenei, o tarptautinis bendradarbiavimas padeda veiksmingai spręsti pasaulinius uždavinius. Akademinė laisvė reiškia, kad tyrėjai gali laisvai atlikti savo mokslinius tyrimus ir pasirinkti mokslinių tyrimų metodus, taip pat savo mokslinių tyrimų partnerius iš viso pasaulio, o tarptautinis talentų mokslinių tyrimų srityje judumas praturtina mokslinius tyrimus ir yra labai svarbus skatinant inovacijas ir siekiant mokslo laimėjimų;
- (3) didėjanti strateginė konkurencija ir grįžimas prie galios politikos lemia tai, kad vis dažniau valstybių santykiai palaikomi sandorių pagrindu. Dėl šių pokyčių grėsmės tapo įvairesnės, nuspėjamos ir dažnai hibridinės¹. Atsižvelgiant į itin svarbų technologijų vaidmenį politiniam, ekonominiam ir kariniam pranašumui, kai kurie ES konkurentai siekia pirmą kartą besiformuojančių ir perversminių technologijų srityje, kad sustiprintų savo karinius ir žvalgybos pajėgumus, kartu aktyviai įgyvendinant civilinės ir karinės sričių sintezės strategijas;
- (4) hibridinės grėsmės gali daryti poveikį visiems atitinkamiems sektoriams, tačiau dėl savo atvirumo, akademinės laisvės, institucinės autonomijos ir pasaulinio

¹ Hibridinės grėsmės – tai atvejai, kai valstybiniai arba nevalstybiniai subjektai siekia pasinaudoti ES pažeidžiamumu savo naudai koordinuotai taikydami įvairių priemonių (t. y. diplomatinių, karinių, ekonominių, technologinių) derinį, neperžengdami formalių karo veiksmų ribos ([nuoroda](#)).

bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius yra ypač pažeidžiamas. ES įsisteigę tyrėjai ir novatoriai susiduria su veiksmais, kuriais siekiama išgauti naujausias žinias ir technologijas; kartais veikiama apgaulingais ir užlėptais metodais arba žinios ir technologijos tiesiog pavagiamos, tačiau dažniau naudojamosi *bona fide* tarptautiniu akademiniu bendradarbiavimu. Šios hibridinės grėsmės ne tik kelia pavojų mūsų saugumui, bet ir gali paveikti akademinę laisvę Europoje;

- (5) taigi aukštojo mokslo įstaigos ir mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos turi laviruoti vis sudėtingesnėmis tarptautinėmis aplinkybėmis, rizikuodamos ypatingos svarbos žinias ir technologijas nepageidaujamai perduoti susirūpinimą keliančioms šalims, kuriose jos gali būti naudojamos jų kariniams pajėgumams stiprinti arba pagrindines vertybes pažeidžiančiais tikslais. Nors toks bendradarbiavimas ne visada teisiškai draudžiamas, jis yra nepageidaujamas, nes kelia didelį susirūpinimą dėl saugumo ir etikos;
- (6) pagal institucinės autonomijos ir akademinės laisvės principą už savo tarptautinio bendradarbiavimo plėtojimą ir valdymą visų pirma yra atsakingos aukštojo mokslo įstaigos ir kitos mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos. Visų lygmenų valdžios institucijos turėtų teikti joms pagalbą ir paramą, įgalindamos jas priimti informacija pagrįstus sprendimus ir valdyti riziką mokslinių tyrimų saugumui, užtikrinant, kad tarptautinis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų, inovacijų ir aukštojo mokslo srityse išliktų atviras ir saugus;
- (7) pastaraisiais metais ES lygmeniu buvo diskutuota ir imtasi kelių iniciatyvų mokslinių tyrimų saugumo stiprinimo klausimais, pavyzdžiui:
 - 2021 m. gegužės mėn. Komisija paskelbė komunikatą dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas², kuriame išdėstyta nauja Europos tarptautinės mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos strategija. 2021 m. rugsėjo mėn. Taryba reagavo priimdama Tarybos išvadą³, kuriomis suteikiami politiniai įgaliojimai bendradarbiauti mokslinių tyrimų saugumo srityje.
 - 2021–2027 m. ES bendrojoje mokslinių tyrimų ir inovacijų programoje „Europos horizontas“⁴ nustatytos kelios apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama išskirtinė ES, kaip vienos iš didžiausių Europos mokslinių tyrimų finansuotojų, atsakomybė.
 - 2021 m. lapkričio mėn. Taryba priėmė 2022–2024 m. EMTE politikos darbotvarkę kaip vieną iš savo išvadų dėl būsimos Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) valdymo⁵, kurioje kova su užsienio kišimusi yra įtraukta į vieną iš jos prioritetinių veiksmų.

² Komisijos komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija, COM(2021) 252, 2021 5 18 ([nuoroda](#)).

³ 2021 m. rugsėjo 28 d. Tarybos išvados dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas ([nuoroda](#)), visų pirma 3, 11 ir 23 punktai.

⁴ 2021 m. balandžio 28 d. Reglamente dėl programos „Europos horizontas“ (ES) 2021/695 ([nuoroda](#)), be kita ko, numatytas visų finansuoti atrinktų projektų saugumo vertinimas (20 straipsnis), galimybė uždrausti trečiosiose šalyse įsisteigusiems arba jų kontroliuojamiems subjektams dalyvauti tam tikruose kvietimuose teikti pasiūlymus (22 straipsnio 5 dalis), taip pat prie 2–5 dalyse nustatytų kriterijų pridėti tinkamumo kriterijus, siekiant atsižvelgti į konkrečius politikos reikalavimus arba veiksmo pobūdį ir tikslus (22 straipsnio 6 dalis), ir Komisijos arba atitinkamos finansavimo įstaigos teisė prieštarauti rezultatų nuosavybės perdavimui arba su rezultatais susijusios išimtinės licencijos suteikimui (40 straipsnio 4 dalis). Panašios nuostatos įtrauktos į Europos gynybos fondą ir Europos kosmoso programą.

⁵ 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvados dėl būsimos Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) valdymo ([nuoroda](#)).

- 2022 m. sausio mėn. Komisija, vykdydama įsipareigojimus, priimtus tiek pagal pasaulinį požiūrį, tiek pagal EMTE politikos darbotvarkę, paskelbė savo tarnybų darbinį dokumentą dėl kovos su užsienio kišimusi į mokslinius tyrimus ir inovacijas⁶. Be to, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas valstybių narių tarpusavio mokymuisi, 2023 m. buvo surengtos tarpusavio mokymosi pratybos;
 - Komisijos komunikate „Europos universitetų strategija“⁷ primenama, kad aukštojo mokslo įstaigos užima unikalią vietą švietimo, mokslinių tyrimų ir inovacijų kryžkelėje, todėl jos atlieka esminį vaidmenį kuriant Europos švietimo erdvę⁸ ir Europos mokslinių tyrimų erdvę, užsienio kišimasis į aukštojo mokslo įstaigas įvardijamas kaip grėsmė ir remiamas gairių dėl užsienio kišimosi įgyvendinimas. Strategija grindžiama aukštojo mokslo įstaigų vaidmeniu apsaugant Europos demokratines vertybes;
 - 2022 m. kovo 9 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją „Užsienio šalių kišimasis į visus demokratinius procesus Europos Sąjungoje, įskaitant dezinformaciją“, kurioje ragina stiprinti akademinę laisvę, didinti užsienio finansavimo skaidrumą, taip pat nustatyti ir stebėti užsienio šalių kišimąsi į kultūros, akademinę ir religinę sritis⁹.
 - Žvelgiant iš platesnės saugumo ir gynybos perspektyvos, vykdomas darbas pagal ES saugumo sąjungos strategiją¹⁰ ir Saugumo ir gynybos strateginį kelrodį¹¹ ir juo siekiama bendrai įvertinti grėsmes bei iššūkius ir užtikrinti didesnę veiksmų saugumo ir gynybos srityje nuoseklumą, be kita ko, pasitelkiant įvairias priemones, skirtas hibridinėms grėsmėms nustatyti ir į jas reaguoti ES hibridinių priemonių rinkinyje.
 - ES dvejojo naudojimo prekių ir technologijų eksporto kontrolės taisyklių srityje ES eksporto kontrolės reglamentas¹² yra labai svarbus mokslinių tyrimų saugumui. Siekdama padėti aukštojo mokslo įstaigoms ir mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms, 2021 m. rugsėjo mėn. Komisija paskelbė rekomendaciją dėl mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejojo naudojimo prekės, kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų¹³;
- (8) Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis priėmė bendrą komunikatą dėl Europos ekonominio saugumo strategijos¹⁴, kuria siekiama užtikrinti, kad Sąjunga ir toliau naudotųsi ekonomikos atvirumo privalumais, kartu kuo labiau sumažinant riziką jos ekonominiam saugumui. Strategijoje siūlomas trijų ramsčių metodas: ES ekonominės bazės ir konkurencingumo skatinimu, apsauga nuo rizikos ir partneryste su kuo platesniu šalių ratu, siekiant spręsti bendrus susirūpinimą keliančius klausimus ir

⁶ Europos Komisija, Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *Tackling R&I foreign interference – Staff working document*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2022 m. ([nuoroda](#)).

⁷ Komisijos komunikatas dėl Europos universitetų strategijos, COM(2022) 16, 2022 1 18 ([nuoroda](#)).

⁸ Komisijos komunikatas dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m., COM(2020) 625, 2020 9 30 ([nuoroda](#)).

⁹ 2022 m. kovo 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl užsienio šalių kišimosi į visus demokratinius procesus Europos Sąjungoje, įskaitant dezinformaciją P9_TA(2022)0064 ([nuoroda](#)).

¹⁰ Komisijos komunikatas dėl ES saugumo sąjungos strategijos, COM(2020) 605, 2020 7 24 ([nuoroda](#)).

¹¹ Europos Sąjungos Taryba. Saugumo ir gynybos strateginis kelrodis, ST 7371/22, 2022 3 21 ([nuoroda](#)).

¹² Reglamentas (ES) 2021/821, nustatantis Sąjungos dvejojo naudojimo prekių eksporto, persiuntimo, susijusių tarpininkavimo paslaugų, techninės pagalbos ir tranzito kontrolės režimą ([nuoroda](#)).

¹³ Komisijos rekomendacija dėl mokslinių tyrimų, kuriuose naudojamos dvejojo naudojimo prekės, kontrolės vidaus atitikties užtikrinimo programų [...], 2021/1700, 2021 9 15 ([nuoroda](#)).

¹⁴ Bendras komunikatas dėl Europos ekonominio saugumo strategijos, JOIN(2023) 20, 2023 6 20 ([nuoroda](#)).

apsaugoti interesus. Kiekviename iš ramsčių moksliniai tyrimai ir inovacijos atlieka esminį vaidmenį;

- (9) atsižvelgdama į šį bendrą komunikatą, 2023 m. spalio 3 d. rekomendacijoje¹⁵ Komisija nustatė ekonominiam saugumui itin svarbias technologijų sritis, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką. Rizikos vertinimai prioriteto tvarka jau pradėti keturiose iš dešimties nustatytų ypatingos svarbos technologijų sričių, t. y. pažangiųjų puslaidininkių, dirbtinio intelekto, kvantinių technologijų ir biotechnologijų. Kai rizikos vertinimai bus baigti, jų rezultatais būtų galima remtis įgyvendinant kitas Europos ekonominio saugumo strategijos priemones, be kita ko, mokslinių tyrimų saugumo didinimo priemones;
- (10) be to, bendrame komunikate dėl Europos ekonominio saugumo strategijos skelbiama, kad Komisija pasiūlys priemonių mokslinių tyrimų saugumui didinti, užtikrinant esamų priemonių naudojimą ir nustatant bei šalinant likusias spragas, kartu išsaugant mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos atvirumą;
- (11) kalbant apie ankstesniame punkte nurodytą spragų nustatymą, diskusijos su valstybėmis narėmis ir suinteresuotųjų subjektų organizacijomis atskleidė, kad politikos formuotojai ir specialistai turi skubiai užtikrinti didesnę sąvokų aiškumą, vienodą svarstomų klausimų supratimą ir tai, kas yra proporcingas ir veiksmingas politinis atsakas;
- (12) vis daugiau valstybių narių parengė arba rengia politiką, kuria siekiama didinti mokslinių tyrimų saugumą. Nors šios pastangos paprastai padeda gerinti šio klausimo suvokimą ir didinti atsparumą, nekoordinuojamas nacionalinių priemonių skaičiaus augimas gali lemti nacionalinių politikos priemonių įvairovę, skirtumus tarp valstybių narių ir Europos mokslinių tyrimų erdvės susiskaidymą. Todėl, siekiant sudaryti vienodas sąlygas ir apsaugoti Europos mokslinių tyrimų erdvės vientisumą, būtinas koordinavimas ES lygmeniu;
- (13) pažymėtina, kad mokslinių tyrimų saugumo garantijos gali būti išties veiksmingos tik jei jos bus nuosekliai taikomos visais lygmenimis, be kita ko, ES, nacionaliniu, regioniniu, taip pat atskirų viešųjų ir privačiųjų mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų lygmeniu, kad būtų išvengta spragų ir apėjimo;
- (14) siekiant užtikrinti atitinkamų ES teisės aktų ir taisyklių laikymąsi, tam tikrais konkrečiais atvejais galėtų būti naudinga parengti aiškinamąsias gaires. Tai visų pirma taikoma eksporto kontrolės taisyklėms, konkrečiai nematerialiam technologijų perdavimui (ITT), vizų reikalavimams užsienio tyrėjams¹⁶, taip pat tam tikrų atvirojo mokslo ir intelektualinio turto valdymo reikalavimų aiškinimui mokslinių tyrimų saugumo požiūriu;
- (15) svarbu, kad hibridinės grėsmės, darančios poveikį mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemai, būtų struktūriškai įvertintos, didinant politikos formuotojų informuotumą apie padėtį, remiantis Bendro žvalgybinės informacijos analizės centro (SIAC), visų pirma hibridinių grėsmių analizės ir informavimo centro pajėgumais, Europos kovos

¹⁵ Komisijos rekomendacija dėl ES ekonominiam saugumui itin svarbių technologijų sričių, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką, C(2023) 6689, 2023 10 3 ([nuoroda](#)).

¹⁶ 2016 m. gegužės 11 d. Direktyva (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *Au pair* programoje tikslais sąlygų ([nuoroda](#)).

su hibridinėmis grėsmėmis centro¹⁷ darbu ir ENISA darbu kibernetinio saugumo grėsmių srityje¹⁸;

- (16) atsižvelgiant į tai, kad didelė mokslinių tyrimų ir inovacijų dalis vykdoma privačiame sektoriuje, labai svarbu parengti tikslines gaires ir priemones įmonėms, visų pirma moksliniams tyrimams imlioms pradedančiosioms įmonėms ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms. Nors įmonėms kylanti rizika gali būti panaši, jų padėtis skiriasi nuo aukštojo mokslo įstaigų ir mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų. Atsižvelgiant į tai, atkreiptinas dėmesys į galiojančias taisykles, įskaitant taisykles dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto kontrolės, užsienio investicijų tikrinimo, taip pat į vykdomą darbą, susijusį su investicijų užsienyje stebėseną;
- (17) rengiant šią rekomendaciją buvo deramai atsižvelgta į valstybių narių patirtį, taip pat į ES partnerių patirtį, susijusią tiek su dvišale, tiek su daugiašale aplinka. Joje atsižvelgiama į pagrindinių partnerių įgytą politikos patirtį, kartu pabrėžiant, kad turėtų būti suformuluotas unikalus Europos kontekstą atitinkantis požiūris. Vedant derybas dėl asociacijos ir jungtiniuose iniciatyvinio mokslo ir technologijų komiteto posėdžiuose, susijusiuose su tarptautiniais susitarimais dėl mokslo ir technologijų, taip pat daugiašaliuose forumuose, kaip antai G7, EBPO ir NATO, taip pat susijusiuose su atitinkamais daugiašaliais eksporto kontrolės susitarimais, toliau dedamos pastangos su mūsų partneriais keistis informacija ir patirtimi, dalytis gerąja praktika ir ieškoti būdų, kaip suderinti apsaugos priemonės, be kita ko, palaikant daugiašalį dialogą vertybių ir principų klausimais;
- (18) mokslinių tyrimų saugumo klausimui skiriama vis daugiau dėmesio ir aktyviau diskutuojama apie susijusią riziką ir apie tai, kaip geriausia ją valdyti. Todėl reikia toliau didinti informuotumą, sudaryti palankesnes sąlygas valstybių narių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų organizacijų tarpusavio mokymuisi bei padėti sukurti lankstų ir dinamišką mokymosi metodą.

TAIKYMO SRITIS

1. Šioje rekomendacijoje mokslinių tyrimų saugumas reiškia rizikos, susijusios su toliau nurodytais aspektais, valdymą:
 - a) nepageidaujamo ypatingos svarbos žinių, praktinės patirties ir technologijų perdavimo, kuris gali turėti įtakos ES ir jos valstybių narių saugumui, pavyzdžiui, jei jos trečiosiose šalyse nukreipiamos karinėms reikmėms;
 - b) piktavališkos įtakos moksliniams tyrimams, kai moksliniais tyrimais gali pasinaudoti trečiosios šalys arba jie gali būti naudojami kaip įrankiai siekiant skleisti tam tikrus naratyvus arba skatinti studentų ir tyrėjų savicenzūrą, pažeidžiant ES akademinės laisvės ir mokslinių tyrimų sąžiningumo principus;
 - c) etikos ar sąžiningumo pažeidimų, kai žinios ir technologijos naudojamos pagrindinėms vertybėms slopinti arba joms pakenkti tiek ES, tiek už jos ribų.
2. Šioje rekomendacijoje tarptautinis bendradarbiavimas turėtų būti suprantamas kaip viešųjų ir privačiųjų mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų ir aukštojo mokslo įstaigų bendradarbiavimas su mokslinių tyrimų ir inovacijų organizacijomis ir įmonėmis, įsikūrusiomis už ES ribų. ES įsisteigusios, tačiau nuosavybės teise

¹⁷ Europos kovos su hibridinėmis grėsmėmis centras yra 2017 m. Helsinkyje įsteigta savarankiška tinklu grindžiama tarptautinė organizacija ([nuoroda](#)).

¹⁸ Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūra, ENISA, yra Sąjungos agentūra, kurios tikslas – visoje Europoje užtikrinti aukštą bendrą kibernetinio saugumo lygį ([nuoroda](#)).

priklausančios ES nepriklausančioms šalims arba jų kontroliuojamos mokslinių tyrimų ir inovacijų organizacijos ir įmonės turėtų būti vertinamos remiantis rizikos vertinimu.

3. Šioje rekomendacijoje rizikos vertinimas – tai procesas, susijęs su tarptautiniu bendradarbiavimu mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, kuriame atsižvelgiama į pagrindinių rizikos veiksnių derinį. Šių veiksnių derinys lemia rizikos lygį. Pagrindiniai vertintini elementai gali būti suskirstyti į keturias kategorijas:
 - tarptautinį bendradarbiavimą pradedančios ES įsisteigusios organizacijos rizikos profilis. Reikia įvertinti organizacijos pranašumus ir pažeidžiamumą, įskaitant finansinę priklausomybę, susijusius su mokslinių tyrimų projektu;
 - mokslinių tyrimų ir inovacijų sritis, kurioje bus vykdomas tarptautinis bendradarbiavimas. Reikia įvertinti, ar projektas susijęs su moksliniais tyrimais, pvz., ypatingos svarbos technologijų sritimi, ar jame naudojama metodika ar mokslinių tyrimų infrastruktūra, kuri saugumo arba etikos ar žmogaus teisių požiūriu laikoma itin didelės rizikos;
 - trečiosios valstybės, kurioje įsisteigęs tarptautinis partneris arba kuriai jis priklauso nuosavybės teise arba yra jos kontroliuojamas, rizikos profilis (pvz., ar šaliai taikomos sankcijos, ar jos reputacija, susijusi su teisinės valstybės principo laikymusi ar žmogaus teisių apsauga, yra prasta, ar joje vykdoma agresyvi civilinės ir karinės sričių sintezės strategija arba ribojama akademinė laisvė);
 - tarptautinės organizacijos partnerės rizikos profilis. Reikia atlikti išsamų organizacijos, su kuria numatote bendradarbiauti, patikrinimą, kad sužinotumėte, ar ji turi ryšių su vyriausybe ar karinėmis pajėgomis, susijusių tyrėjų ir (arba) darbuotojų ryšius, taip pat partnerio ketinimus, susijusius su galutiniu mokslinių tyrimų rezultatų naudojimu ar taikymu.
4. Šioje rekomendacijoje mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorius apima visas viešąsias ir privačias mokslinius tyrimus atliekančias organizacijas ir aukštojo mokslo įstaigas visoje Sąjungoje. Atsižvelgiant į kitų suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, technologijų perdavimo biurų, tarptautinimo agentūrų, prekybos rūmų ir mokslinius tyrimus intensyviai vykdančių įmonių, svarbą, ši rekomendacija gali būti tiek pat svarbi visiems kitiems ES mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos subjektams. Prireikus taip pat galėtų būti svarstoma su švietimu susijusi tarptautinio bendradarbiavimo veikla.

ATSAKINGO TARPTAUTINIMO PRINCIPAI

1. Reikia toliau skatinti ir ginti akademinę laisvę ir institucinę autonomiją, atsižvelgiant į tai, kad atsakomybė už tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje visų pirma tenka aukštojo mokslo įstaigoms ir kitoms mokslinius tyrimus atliekančioms organizacijoms.
2. Toliau remti ir skatinti atvirą ir saugų tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje su partneriais trečiosiose šalyse, laikantis principo „atvira – kiek įmanoma, uždara – kiek būtina“, užtikrinant, kad mokslinių tyrimų rezultatai būtų randami, prieinami, sąveikūs ir pakartotinai naudojami (FAIR), tinkamai atsižvelgiant į taikomus apribojimus, įskaitant saugumo problemas.

3. Užtikrinti priemonių proporcingumą. Jei nustatomos apsaugos priemonės, jos neturėtų viršyti to, kas tikrai būtina rizikai sumažinti ir nereikalingai administracinei naštai išvengti. Turi būti siekiama sumažinti riziką, o ne nutraukti ryšius.
4. Nukreipti mokslinių tyrimų saugumo priemones siekiant užtikrinti ekonominį saugumą, įskaitant Sąjungos ir nacionalinį saugumą, ir ginti bendras vertybes, įskaitant akademinę laisvę, kartu vengiant protekcionizmo ir nepagrįsto mokslinių tyrimų ir inovacijų naudojimo politiniais tikslais.
5. Skatinti sektoriaus savivaldą, sudarant sąlygas tyrėjams ir novatoriams priimti informacija pagrįstus sprendimus, pabrėžiant aukštojo mokslo institucijų ir kitų mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų visuomeninę atsakomybę, remiantis principu, kad akademinė laisvė neatsiejama nuo akademinės atsakomybės.
6. Laikytis veiksmus visais valdžios lygmenimis apimančio požiūrio, pagal kurį sutelkiamos atitinkamos ekspertinės žinios ir įgūdžiai, užtikrinamas visapusiškas požiūris į mokslinių tyrimų saugumą ir skatinamas valdžios veiksmų ir pranešimų mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriui nuoseklumas, įskaitant konkrečius veiksmus, kuriais siekiama kelti atitinkamos darbo jėgos kvalifikaciją ir ją perkvalifikuoti.
7. Laikantis rizika grindžiamo požiūrio vykdyti su konkrečia šalimi nesusietą politiką, nustatant ir šalinant riziką mokslinių tyrimų saugumui, kad ir kur ji kiltų, nes tai geriausia garantija, kad bus išlaikytas subalansuotas požiūris į bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje galimybes ir riziką ir kad nebūtų nepastebėta kintanti grėsmių aplinka, įskaitant naujų grėsmę keliančių subjektų atsiradimą.
8. Užtikrinti, kad būtų dedamos visos pastangos siekiant išvengti visų formų tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos ir stigmatizacijos, kuri galėtų atsirasti kaip nenumatytas apsaugos priemonių šalutinis poveikis, ir užtikrinti visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms ir bendroms vertybėms.
9. Pripažįstant kintančios rizikos, naujų išvalgų ir geopolitinių aplinkybių sąlygojamą dinamišką mokslinių tyrimų saugumo pobūdį, užtikrinti mokymąsi atliekant periodines peržiūras, siekiant užtikrinti, kad mokslinių tyrimų saugumo politika išliktų aktuali, veiksminga ir proporcinga.

REKOMENDUOJA, KAD VALSTYBĖS NARĖS,

visapusiškai atsižvelgdamos į institucinę autonomiją ir akademinę laisvę, taip pat atsižvelgdamos į nacionalines aplinkybes ir savo atsakomybę už nacionalinį saugumą:

1. Siektų parengti ir įgyvendinti nuoseklų politikos veiksmų rinkinį mokslinių tyrimų saugumui didinti, kuo geriau pasinaudojant šiame skirsnyje išvardytais elementais, kartu atsižvelgiant į pirmiau minėtus atsakingo tarptautinimo principus.
2. Užmegztų dialogą su mokslinių tyrimų ir inovacijų srities suinteresuotaisiais subjektais, siekiant apibrėžti atsakomybę ir vaidmenis, parengti nacionalinį veiksmų planą, prireikus parengti nacionalines gaires ir nurodyti atitinkamas priemones ir iniciatyvas, skirtas mokslinių tyrimų saugumui didinti, kartu su jų įgyvendinimo tvarkaraščiu.
3. Sukurtų paramos struktūrą, pvz., mokslinių tyrimų saugumo konsultacijų centrą, skirtą padėti tyrėjams ir novatoriams valdyti riziką, susijusią su tarptautiniu bendradarbiavimu mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Sutelkdamas įvairių sektorių patirtį ir įgūdžius, centras turėtų teikti informaciją ir konsultacijas, kad mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos galėtų priimti informacija pagrįstus sprendimus, įvertindamos būsimo tarptautinio bendradarbiavimo galimybes ir riziką, taip pat

teikti kitas paslaugas, kurių mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriui akivaizdžiai reikia, įskaitant susijusias su informuotumo didinimo veikla ir mokymais.

4. Stiprintų mokslinių tyrimų saugumo politikos formavimo įrodymų bazę, analizuojant grėsmių padėtį, be kita ko, kibernetinio saugumo požiūriu, taip pat atliekant arba pavedant vykdyti politikai svarbius mokslinius tyrimus.
5. Ypatingą dėmesį skirtų toms ypatingos svarbos technologijoms, nustatytoms Komisijos rekomendacijoje dėl ES ekonominiam saugumui itin svarbių technologijų sričių, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką¹⁹, ir tokių bendrų rizikos vertinimų rezultatams.
6. Stiprintų tarpsektorinį bendradarbiavimą valdžios sektoriuje, visų pirma suburiant politikos formuotojus, atsakingus už aukštąjį mokslą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, užsienio reikalus, žvalgybą ir saugumą.
7. Sudarytų palankesnes sąlygas keistis informacija apie pirmiau minėtą analizę ir mokslinius tyrimus su viešosiomis ir privačiomis mokslinius tyrimus atliekančiomis organizacijomis, be kita ko, per įslaptintus ir neįslaptintus informacinius pranešimus arba specialius ryšių palaikymo pareigūnus.
8. Įgytų įžvalgų apie sektoriaus atsparumą, taip pat taikytinos mokslinių tyrimų saugumo politikos veiksmingumą ir proporcingumą, be kita ko, galbūt reguliariai atliekant atsparumo bandymus ir imituojant incidentus.
9. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi taikytinų ES eksporto kontrolės taisyklių, taikomų dvejopo naudojimo prekėms, ir sankcijų, priimtų pagal ES sutarties 29 straipsnį ir SESV 215 straipsnį, imtųsi nacionalinių priemonių, visų pirma dėl nematerialaus technologijų perdavimo, taip pat stiprintų su moksliniais tyrimais ir inovacijomis susijusių sankcijų režimų, pavyzdžiui, draudžiančių perduoti tam tikras technologijas, įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą.
10. Aktyviai prisidėtų prie ES vieno langelio principu veikiančios platformos, skirtos kovai su užsienio kišimusi mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, dalydamosi per viešąjį finansavimą parengtomis priemonėmis ir ištekliais, siekiant palengvinti tarpvalstybinį šių priemonių ir išteklių įsisavinimą ir suteikti juos naudotojams patogiai ir prieinamai.
11. Kartu su privačiuoju sektoriumi parengtų tikslinę informaciją ir gaires įmonėms, susijusioms su privačiais moksliniais tyrimais ir inovacijomis, be kita ko, moksliniams tyrimams imlioms pradedančiosioms įmonėms ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms.
12. Jei aktualu, remiantis rizikos vertinimu apsvarstytų galimybę šioje rekomendacijoje numatytas priemones taikyti tarptautinio bendradarbiavimo veiklai aukštojo mokslo srityje, įskaitant studentų ir darbuotojų mobilumo veiklai.

Mokslinius tyrimus finansuojančių organizacijų vaidmuo

13. Bendradarbiauti su mokslinius tyrimus finansuojančiomis organizacijomis siekiant užtikrinti, kad:
 - a) mokslinių tyrimų saugumas sudarytų neatsiejamą paraiškos nagrinėjimo proceso dalį ir ją nagrinėjant būtų atsižvelgiama į įvairius veiksnius, kurie kartu lemia projekto rizikos profilį. Taip siekiama skatinti paramos gavėjus

¹⁹ Komisijos rekomendacija dėl ES ekonominiam saugumui itin svarbių technologijų sričių, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką, 2023 10 3 ([nuoroda](#)).

apsvarstyti aplinkybes, kuriomis vyksta bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, kokie gali būti to bendradarbiavimo motyvai ir (užslėpti) tikslai, užtikrinant, kad galima rizika ir grėsmės būtų nustatomos iš anksto ir kad kiek įmanoma būtų išvengta problemų vėlesniu etapu;

- b) finansuoti atrinktų mokslinių tyrimų projektų, dėl kurių kyla susirūpinimas (rodomi grėsmės signalai), atveju būtų atliekamas jų rizikos pobūdžiui proporcingas rizikos vertinimas, ir būtų susitariama dėl tinkamų apsaugos priemonių nustatytai rizikai pašalinti, kartu užtikrinant, kad dotacijos skyrimo laikotarpis nebūtų nepagrįstai vilkinamas, ir vengiama nereikalingos administracinės naštos;
- c) nacionalinėse finansavimo programose taikant apsaugos priemones būtų atsižvelgiama į atitinkamose ES finansavimo programose taikomas priemones;
- d) itin aukšto rizikos profilio projektų atveju pareiškėjai siektų iš galimų partnerių gauti garantijų, pavyzdžiui, susitardami dėl partnerystės susitarimo, kad mokslinių tyrimų rezultatai bus naudojami taip, kad būtų puoselėjamos pagrindinės vertybės, įskaitant pagarbą žmogaus teisėms;
- e) finansavimą teikianti organizacija turėtų reikiamų ekspertinių žinių ir įgūdžių, kad galėtų spręsti mokslinių tyrimų saugumo problemas, taip pat taikyti tinkamas stebėsenos ir vertinimo priemones, kad būtų galima prižiūrėti projektus įvairiais etapais, įskaitant incidentų stebėjimą ir patikimų priemonių taikymą reikalavimų nesilaikymo atveju.

Aukštojo mokslo įstaigų ir kitų mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų rėmimas

14. Skatinti ir remti aukštojo mokslo institucijas ir kitas mokslinius tyrimus atliekančias organizacijas siekiant:

- a) sukurti viso sektoriaus suinteresuotųjų subjektų platformą, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas keistis informacija, mokytis vieniems iš kitų, kurti priemones ir gaires ir pranešti apie incidentus. Apsvarstyti galimybę sutelkti išteklius, kad būtų kuo geriau panaudoti riboti ir išskaidyti ištekliai ir ekspertinės žinios;
- b) struktūriškai įgyvendinti vidaus rizikos valdymo procedūras, be kita ko, atliekant rizikos vertinimą, išsamų potencialių partnerių patikrinimą ir priimant sprendimus aukštesniu vidaus sprendimų priėmimo lygmeniu kylant susirūpinimui dėl tam tikrų elementų (esant grėsmės signalams), kartu vengiant nereikalingos administracinės naštos;
- c) sudarant mokslinių tyrimų partnerystės susitarimus su užsienio subjektais, be kita ko, pagal susitarimo memorandumus, primygtinai reikalauti įtraukti pagrindines sąlygas, tokias kaip pagarba pagrindinėms vertybėms, akademinė laisvė, abipusiškumas ir intelektualio turto valdymo susitarimai, įskaitant rezultatų sklaidą ir valorizaciją, rezultatų licencijavimą arba perdavimą ir atžalinių įmonių kūrimą, ir užtikrinti, kad būtų taikoma pasitraukimo strategija, jei nesilaikoma susitarimų sąlygų;
- d) įvertinti riziką, susijusią su užsienio vyriausybės remiamomis talentų programomis aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų srityje, visų pirma

daugiausia dėmesio skiriant bet kokiems nepageidaujamiems jų naudos gavėjams taikomiems įpareigojimams, ir užtikrinti, kad užsienio vyriausybės remiami kursų ir mokymo paslaugų teikėjai laikytųsi priimančiosios institucijos tikslų ir taisyklių;

- e) investuoti į specialias vidaus mokslinių tyrimų saugumo srities ekspertines žinias ir įgūdžius, atitinkamu organizaciniu lygmeniu priskirti atsakomybę už mokslinių tyrimų saugumą ir investuoti į kibernetinę higieną bei kultūros, kurioje būtų užtikrinta atvirumo ir saugumo pusiausvyra, kūrimą;
- f) parengti specialistams ir naujiems darbuotojams skirtas jų adaptaciją skatinančias mokymo programas, įskaitant internetinius kursus, taip pat mokymo programas, skirtas naujos kartos patarėjams saugumo klausimais ir politikos formuotojams. Mokyti įdarbinimo specialistus, kad jie, vykdydami struktūrinį patikimumo tikrinimo procesą, gebėtų patikrinti paraiškas dėl mokslinių tyrimų srities darbo vietų, ypač ypatingos svarbos mokslinių tyrimų srityje, ir nustatyti susirūpinimą keliančius aspektus (grėsmes);
- g) moksliniuose leidiniuose ir visomis kitomis mokslinių tyrimų rezultatų sklaidos formomis užtikrinti visišką finansavimo šaltinių ir mokslinių tyrimų darbuotojų ryšių skaidrumą, užtikrinant, kad priklausomybė nuo užsienio ir interesų konfliktai ar įsipareigojimai nedarytų poveikio mokslinių tyrimų kokybei ir turiniui;
- h) pradėti taikyti fizinio ir virtualaus atskyrimo metodą, užtikrinant, kad prieiga prie tokių vietų kaip laboratorijos ir mokslinių tyrimų infrastruktūra, taip pat prie neskelbtinų duomenų ir sistemų, būtų suteikiama griežtai laikantis būtinybės žinoti principo, o internetinių sistemų atveju būtų taikomos patikimos kibernetinio saugumo priemonės;
- i) užtikrinti, kad būtų užkirstas kelias bet kokiai tiesioginei ir netiesioginei diskriminacijai ir stigmatizacijai, kad būtų užtikrintas asmenų saugumas, ypatingą dėmesį skiriant kilmės valstybės daromam spaudimui išeivijai ir kitoms piktavališkos įtakos formoms, galinčioms paskatinti savicenzūrą ir daryti poveikį susijusių užsienio tyrėjų, doktorantų ir studentų saugumui, taip pat kad būtų pranešama apie incidentus.

Sjungos lygmens veiksmų rėmimas

15. Visapusiškai bendradarbiauti siekiant sudaryti palankesnes sąlygas veiksams, kurių Komisija ėmėsi arba ketina imtis siekdama paremti šios rekomendacijos įgyvendinimą, visų pirma:
- a) visapusiškai naudojantis atviruoju koordinavimo metodu, visų pirma EMTE valdymo struktūromis, didinti informuotumą, sudaryti palankesnes sąlygas tarpusavio mokymuisi ir didinti politikos krypties nuoseklumą;
 - b) įsteigti Europos mokslinių tyrimų saugumo kompetencijos centrą kaip ryšių punktą, susietą su Komisijos vieno langelio principu veikiančia platforma, skirta kovoti su užsienio kišimusi mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, padėti kurti ES masto praktikos bendruomenę ir palaikyti struktūrinį dialogą su suinteresuotųjų subjektų organizacijomis, taip pat vykdyti su politika susijusius tyrimus mokslinių tyrimų saugumo srityje ir analizuoti tendencijas ir modelius visoje Sąjungoje;

- c) bendradarbiaujant su vyriausiuoju įgaliotiniu didinti politikos formuotojų informuotumą apie padėtį struktūriškai vertinant hibridines grėsmes, darančias poveikį mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistamai;
- d) parengti atsparumo testavimo metodiką, kurią nacionaliniu lygmeniu galėtų savanoriškai naudoti aukštojo mokslo įstaigos ir viešosios bei privačios mokslinius tyrimus vykdančios organizacijos;
- e) kartu su valstybėmis narėmis ir dalyvaujant suinteresuotiesiems subjektams tęsti darbą, susijusį su ypatingos svarbos technologijų rizikos vertinimu²⁰, taip pat palaikyti dialogą siekiant užtikrinti dalijimąsi informacija ir požiūrio į rizikos vertinimą ir mokslinių tyrimų saugumo priemones nuoseklumą nacionalinėse finansavimo programose ir atitinkamose ES finansavimo programose;
- f) kurti priemones ir išteklius, skirtus tiek konkrečioms šalims, tiek nesusijusius su konkrečiomis šalimis, kuriais siekiama remti aukštojo mokslo institucijas ir viešąsias bei privačias mokslinius tyrimus atliekančias organizacijas, kad jos atliktų išsamų būsimų partnerių patikrinimą; taip pat kartu su ES lygmens suinteresuotųjų subjektų organizacijomis organizuoti kas dvejus metus vykstantį suinteresuotųjų subjektų forumą mokslinių tyrimų saugumo klausimais;
- g) prireikus parengti aiškinamąsias gaires dėl rizikos vertinimo procedūrų rengimo ir dėl atitinkamų ES teisės aktų taikymo;
- h) bendradarbiauti su mokslinių tyrimų ir inovacijų sektoriumi siekiant įvertinti, kaip geriausiai padidinti mokslinių tyrimų finansavimo šaltinių ir tyrėjų ryšių skaidrumą;
- i) stiprinti dialogą su tarptautiniais partneriais mokslinių tyrimų saugumo klausimais, taip pat imtis iniciatyvų, kad daugiašaliuose forumuose būtų išsakyta bendra ES pozicija šia tema.

ATASKAITŲ TEIKIMAS

1. Rekomenduojama, kad valstybės narės kuo skubiau įgyvendintų šią rekomendaciją. Jų prašoma iki [įrašyti datą – 9 mėnesiai po jos priėmimo Taryboje] pateikti Komisijai savo veiksmų planą (nurodytą rekomendacijų valstybėms narėms 2 punkte), kuriame būtų nustatytos atitinkamos priemonės, kurių reikia imtis mokslinių tyrimų saugumui didinti, atsižvelgiant į jų atitinkamas pradines pozicijas.

²⁰ Komisijos rekomendacija dėl ES ekonominiams saugumui itin svarbių technologijų sričių, kad kartu su valstybėmis narėmis būtų galima toliau vertinti riziką, 2023 10 3 ([nuoroda](#)).

2. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, stebės pažangą, padarytą įgyvendinant šią rekomendaciją, ir, naudodamasi EMTE valdymo stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemomis, kas dvejus metus teiks Tarybai ataskaitas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas. Atlikus išsamų vertinimą ir atsižvelgiant į būsimą geopolitinės padėties raidą, gali būti pasiūlyta tolesnių veiksmų ir priemonių.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė